

в діяльності органів внутрішніх справ. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 390–400.

6. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

7. Шевчишен А. В. Досудове провадження за кримінально-процесуальним законодавством України та зарубіжних країн (порівняльний аналіз) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2011. 214 с.

Аброськін В'ячеслав Васильович,

ректор Одеського державного університету
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЧИ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Ефективна протидія злочинності, насамперед в її найнебезпечніших організованих формах, неможлива без обізнаності у процесах, що відбуваються у злочинному середовищі, без можливості впливати на них з профілактичною метою, без ретельного негласного документування фактів протиправної діяльності. Поліцейська практика більшості розвинених країн та позитивний досвід роботи правоохоронних органів України засвідчують, що зазначені функції реалізуються шляхом впровадження у злочинне середовище штатних та позаштатних негласних працівників [6, с. 3]. Разом із тим, чинне законодавство, що регламентує окремі питання впровадження негласних працівників оперативних підрозділів у злочинне середовище, містить певні суперечності.

Відповідно до п. 8 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативним підрозділам для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності за наявності передбачених Законом підстав надається право виконувати спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації згідно з положеннями ст. 272 Кримінального процесуального кодексу України. Для цього оперативним підрозділам надано право «мати...негласних штатних та позаштатних працівників» (п. 13) та «використовувати конфіденційне співробітництво» (п. 14) [3]. У свою чергу, в

Розділі IV «Заходи щодо забезпечення боротьби з організованою злочинністю» Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» на законодавчому рівні передбачена можливість легендованого введення негласних співробітників в організовані злочинні угруповання. При цьому, оперативним підрозділам надається право використання у боротьбі з організованою злочинністю негласних співробітників (ст. 13) та учасників організованих злочинних угруповань (ст. 14) [4].

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації відносить до категорії негласних слідчих (розшукових) дій. Відповідно до ст. 272 КПК України, під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів можуть бути отримані відомості, речі та документи, які мають значення для досудового розслідування, особою, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації, або є учасником вказаної групи чи злочинної організації, який на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування. Виконання вказаними особами такого спеціального завдання, як негласна слідча (розшукова) дія, здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови прокурора із збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу.

Відповідно до ч. 6 ст. 246 Кримінального процесуального кодексу України проводити негласні слідчі (розшукові) дії має право слідчий, який здійснює досудове розслідування злочину, або за його дорученням – уповноважені оперативні підрозділи. За рішенням слідчого чи прокурора до проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть залучатися також інші особи [2].

Логіко-семантичний аналіз вказаних норм, а також практика їх застосування дає підстави стверджувати, що спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації безпосередньо здійснюють штатні та позаштатні негласні працівники оперативних підрозділів, впроваджені у злочинне середовище [1, с. 35]. Слідчий, який здійснює досудове розслідування злочину, прокурор не виконують таке спеціальне завдання, а приймають рішення про його проведення. У свою чергу, уповноважені оперативні підрозділи за дорученням слідчого здійснюють організацію його проведення (розробляють та реалізують комплекс заходів з легендованого впровадження особи у злочинне середовище).

У цьому сенсі більш коректним вбачається визначення, яке міститься у спільному наказі Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», де передбачено, що виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами [5]. При цьому, тактика здійснення оперативного впровадження негласних працівників для виконання спеціального завдання до організованих груп чи злочинних організацій регламентується окремими відомчими нормативними актами з грифом обмеженого доступу.

Отже, слідчий, який проводить досудове розслідування злочину, прокурор та уповноважені оперативні підрозділи здійснюють впровадження негласного працівника оперативного підрозділу в організовану групу чи злочинну організацію. У свою чергу, впроваджений негласний працівник оперативного підрозділу вже виконує спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

З метою приведення у відповідність положенням теорії і практики оперативно-розшукової діяльності, необхідним є внесення змін у ст. 272 Кримінального процесуального кодексу України та у п. 8 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», а саме:

а) Назву статті 272 КПК України «Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації» викласти у наступній редакції:

Стаття 272 «Впровадження негласного працівника оперативного підрозділу в організовану групу чи злочинну організацію».

Частина 2 статті 272 Кримінального процесуального кодексу України викласти у наступній редакції: «Впровадження негласних працівників в організовану групу чи злочинну організацію з метою

виконання спеціального завдання здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови прокурора із збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу».

б) Пункт 8 статті 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» – «Права підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність» викласти у наступній редакції: «впроваджувати негласних працівників в організовану групу чи злочинну організацію та виконувати спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації згідно з положеннями ст. 272 Кримінального процесуального кодексу України».

Список використаних джерел

1. Албул С.В. Методологія кримінальної розвідки: теоретико-праксеологічний дискурс / С.В. Албул // Південноукраїнський правничий часопис. 2016. № 2. С. 34–37.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення 22.01.2020).

3. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення 22.01.2020).

4. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30. 06. 1993 № 3341-XII із змін. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення 22.01.2020).

5. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5. К., 2012. 84 с.

6. Albul S. V. Intelligence function of operatively-search activities of the Ukrainian National police: questions of conceptualization and proceduralization // Legal scholarly discussions in the XXI century: collective monograph / S. V. Albul, O. V. Dykyi, V. Dyntu, A. Ye. Fomenko, etc. – Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2019. P. 1–19.